

Eindrapportage

Project programma Toetsing en Toetsgestuurd Leren

Bewust en bekwaam toetsen

**De effecten van ontwikkelingsgerichte zelfbeoordeling
door lerarenopleiders op hun toetspercepties, toetskennis
en toetskunde**

Penvoerende instelling:

Fontys Hogescholen
Postbus 347
5600 AH Eindhoven

Projectleider:

Dr. Desirée Joosten-ten Brinke
d.tenbrinke@fontys.nl
06-53412677

30 april 2014

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1. Inleiding.....	4
1.1 Opzet en doel van het project.....	4
1.2 Belangrijkste te behalen resultaten.....	4
1.3 Participerende instellingen.....	5
1.4 Projectperiode.....	7
1.5 Begroting en subsidie.....	7
2. Terugblik.....	8
2.1 Werkpakket 1 Projectmanagement.....	8
2.2 Werkpakket 2. Instrumentanalyse en eerste blauwdruk beoordelinginstrument.....	9
2.3 Werkpakket 3. Ontwikkeling zelfbeoordelingsinstrument en onderzoeksinstrumenten voor effectonderzoek.....	9
2.4 Werkpakket 4. Effectonderzoek.....	10
2.5 Werkpakket 5. Aanpassing instrumenten en ontsluiten materiaal.....	11
2.6 Werkpakket 6. Disseminatie en kennisoverdracht.....	11
2.7. Overige zaken.....	13
2.7.1 Kennisdisseminatie.....	13
2.7.2 Effectmeting.....	13
2.7.3 Exploitatieplan/implementatieplan.....	13
3. Evaluatie en lessons learned.....	14
Standlijnenoverzicht 2011-2014.....	19
Opgeleverde deliverables.....	20

Samenvatting

Toetskwaliteit wordt in hoge mate bepaald door de toetsbekwaamheid van opleiders en hun bewustzijn van goed toetsen. In de context van het programma Toetsing en toetsgestuurd leren van SURF is in het project Bewust en bekwaam toetsen een onderzoek uitgevoerd dat zich richtte op de toetsbekwaamheid van lerarenopleiders. Op basis van analyse van bestaande instrumenten is een ontwikkelingsgericht zelfbeoordelingsinstrument ontwikkeld in samenwerking met leraren en assessmentexperts. Het instrument is te vinden op www.bewustenkwaamtoetsen.nl.

Het doel van dit project is te onderzoeken of het gebruik van een zelfbeoordelingsinstrument waarmee lerarenopleiders plaats- en tijdonafhankelijk hun kennis in kaart kunnen brengen en professionaliseringsbronnen ontvangen leidt tot een verhoging van hun toetskennis.

Het project bestond uit vier fasen. In fase 1 van het project is op basis van literatuuronderzoek en interviews een lijst met leerdoelen over toetsen en beoordelen opgesteld, een conceptmap ontwikkeld en een eerste blauwdruk geschetst van een zelfbeoordelingsinstrument. In fase 2 is het instrument ontwikkeld. Hiervoor hebben lerarenopleiders van de vier betrokken instituten bij de leerdoelen uit fase 1 items ontwikkeld die voorzien zijn van ontwikkelingsgerichte feedback. In fase 3 heeft het onderzoek naar de effecten van het instrument op de toetskennis plaatsgevonden en tot slot heeft in fase 4 bijstelling van de materialen plaatsgevonden. De website was gedurende het hele project beschikbaar.

Aan het onderzoek hebben 99 lerarenopleiders van vier lerarenopleidingen deelgenomen: ULO/VU Amsterdam, ILS/Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Fontys Lerarenopleiding Tilburg/Fontys Hogescholen en De Nieuwste PABO/Zuyd Hogeschool. Het onderzoek naar het gebruik van het zelfbeoordelingsinstrument heeft plaatsgevonden in de periode van 14 januari tot en met 26 februari 2013.

De lerarenopleiders namen voor het onderzoek deel aan een scholings- en onderzoeksbijeenkomst waar ze een kennistoets over toetsen en beoordelen maakten en waarbij ze een casustoets maakten die gerelateerd was aan een van de lagen van de kwaliteitspiramide voor eigentijds toetsen en beoordelen. Door deze casustoets eerst te maken zonder gebruik te maken van het zelfbeoordelingsinstrument en daarna met gebruik van het instrument is het effect van dit instrument op de kwaliteit van de uitwerking onderzocht. Tevens is een evaluatievragenlijst ingevuld om te onderzoeken in welke mate de lerarenopleiders het instrument waardeerden.

Het onderzoek laat zien dat het gebruik van het instrument bijdraagt aan de prestatie op de casustoets. De evaluatie van het instrument toonde aan dat het instrument zinvol, authentiek en betekenisvol is en het de zelfbeoordeling stimuleert. Docenten gaven aan dat het instrument hen bewust had gemaakt van de omvang van het domein van toetsen en beoordelen. Zonder specifieke scholingscontext wordt het instrument echter niet meer gebruikt door de lerarenopleiders. Het onderzoek heeft zich vooral gericht op de toetskennis van lerarenopleiders.

1. Inleiding

1.1 Opzet en doel van het project

Gezien het belang van kwalitatief goede toetsing, de prominente rol die wordt toegewezen aan examencommissies, de nadruk die toetsing in accreditaties zal krijgen en het belang van ICT in relatie tot toetsing, geven lerarenopleidingen aan te willen investeren in het ontwikkelen en onderzoeken van hun bekwaamheid rondom 'Eigentijds toetsen'. Deze intentie wordt in dit projectvoorstel vertaald in de volgende drie doelstellingen:

1. Het ontwerp en ontwikkeling van een zelfbeoordelingsinstrument rondom eigentijds (digitaal) toetsen en beoordelen;
2. Lerarenopleiders bewust maken van de eigen toetskennis en -kunde;
3. Verhoogde kwaliteit van toetsontwerpen en meer zicht op professionaliseringsdoelen van lerarenopleiders.

Om deze doelen te bereiken zijn de volgende zes werkpakketten ingericht:

Werkpakket 1. Projectmanagement.

Werkpakket 2. Instrumentanalyse (onderzoeksfase 1).

Werkpakket 3. Ontwikkeling instrument en opzet professionalisering (onderzoeksfase 2).

Werkpakket 4. Onderzoek bewustwording (onderzoeksfase 3).

Werkpakket 5. Bijstelling instrumenten en ontsluiten materiaal (onderzoeksfase 4).

Werkpakket 6. Disseminatie en kennisoverdracht.

1.2 Belangrijkste te behalen resultaten

Het projectvoorstel beoogt de volgende praktische resultaten:

- een gevalideerd (digitaal) zelfbeoordelingsinstrument voor het meten van percepties, kennis en kunde over (digitale) toetsing;
- een handleiding voor het inzetten van dit instrument in (andere) onderwijssettings. In de handleiding moet duidelijk aangegeven worden hoe het ontwikkelde instrument een plek kan krijgen in de professionalisering van lerarenopleiders en hoe het ingezet zou kunnen worden in het curriculum.

Het projectvoorstel beoogt de volgende theoretisch/wetenschappelijke resultaten:

- twee vakpublicaties over de kennis en kunde van lerarenopleiders over (digitale) toetsing, de ontwikkeling van zelfbeoordelingsinstrument en de effecten van het instrument op professionalisering (bewustzijn van percepties, kennis en kunde, veranderingsbereidheid, kwaliteit van toetsing);
- drie presentaties op landelijke conferenties (VELON/ORD, SURF onderwijsdagen).

Alle resultaten zullen worden ontsloten via de website www.bewustentekwaamtoetsen.nl dat onderdeel uitmaakt van het nationaal expertisenetwerk van SURF.

1.3 Participerende instellingen

In het project participeren vier instellingen:

- Het Instituut voor Leraar en School (ILS) van de Faculteit Educatie, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (penvoerder);
- Fontys Lerarenopleiding Tilburg, Fontys Hogeschool;
- De Nieuwste PABO, Zuyd Hogeschool;
- De Universitaire Lerarenopleiding (ULO) van de Vrije Universiteit Amsterdam.

Binnen elke instelling is een projectleider aangewezen:

- Dr. Desirée Joosten-ten Brinke, lector 'Eigentijds toetsen en beoordelen', verbonden aan de Lerarenopleiding Fontys Tilburg (FLOT) van Fontys Hogescholen.
- Dr. Anneriet Florack, docent onderwijskunde en lid van de kenniskring 'Opleiden in de school', verbonden aan Zuyd Hogeschool.
- Dr. Herman Schalk, verbonden aan de ULO van de Vrije Universiteit.
- Voor de Hogeschool Arnhem en Nijmegen was dit tot 1 mei 2012 Dr. Dominique Sluijsmans, lector 'Duurzaam beoordelen in vraaggestuurd leren'. Deze taak is vanaf 1 mei 2012 overgenomen door Sabine van Eldik MSc, verbonden aan de onderzoeksgroep kenniscentrum Kwaliteit van leren en het Instituut voor leraar en school (ILS) van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN) en vanaf 1 oktober 2012 door Tamara van Schilt, associate lector toetsen en beoordelen van het kenniscentrum Kwaliteit van leren van de Faculteit Educatie.

Om de kwaliteit van het project te bewaken wordt gewerkt met een stuurgroep, projectmanagement (onder leiding van Dominique Sluijsmans tot 1 april 2012 en vanaf dan onder leiding van Desirée Joosten-ten Brinke), kernprojectteam, vier deelprojectteams waar de instrumenten ontwikkeld en onderzocht worden (FLOT/Fontys, De Nieuwste PABO/Zuyd Hogeschool, ILS/HAN, VU) en adviesgroepen. De stuurgroep, het projectmanagement en de vier deelprojectgroepen zijn verantwoordelijk voor het realiseren van de werkpakketten. De adviesgroepen zorgen voor (1) een inhoudelijk advies ten aanzien van de ontwikkeling van het instrument en de opzet en uitvoering van het onderzoek, (2) advies met betrekking tot professionaliseringsvragen over digitale toetsing, (3) klankbord ten aanzien van het onderzoek en (4) wetenschappelijke review van artikelen.

Stuurgroep

De stuurgroep bestaat uit vier vertegenwoordigers van de deelnemende instellingen (drs. Ans Buys (Fontys), drs. Yvonne Visser (HAN), dr. Paul Hennissen (Zuyd Hogeschool) en drs. Dominicus Kamsma (VU)). De stuurgroep heeft de volgende taken en verantwoordelijkheden:

- bewaken van de voortgang in en de kwaliteit van het project;
- goedkeuren van deliverables van het project in ogenschouw nemend de kwaliteitseisen en de adviezen van adviesgroep en klankbordgroep;
- bewaken van de matching van projectresultaten met het instellingsbeleid;
- waarborgen van inzet vanuit de eigen instelling;
- scheppen van randvoorwaarden voor optimale implementatie van projectresultaten.

Projectmanagement

Het projectmanagement werd tot 1 april 2012 geleid door dr. Dominique Sluijsmans en vanaf 1 april 2012 door dr. Desirée Joosten-ten Brinke. Dominique Sluijsmans is hiermee plaatsvervangend projectleider geworden vanuit haar lectorschap bij Zuyd Hogeschool. Zij hebben beide ervaring met

het leiden van projecten op het gebied van toetsing en zicht op de behoeften vanuit de lerarenopleidingen. En beschikken over een breed netwerk gericht op de toetsinhoudelijke behoeften voor dit project. De projectleiding wordt voor de subsidietechnische administratie ondersteund door de management assistente van Fontys lerarenopleiding Tilburg. Doel van het projectmanagement is het coördineren van werkzaamheden, afstemmen met kernprojectteamleden, de stuurgroep en de adviesgroepen en het onderhouden van de communicatie tussen de betrokken partners.

Kernprojectteam

De kernprojectteam bestond tot 1 oktober 2012 uit 5 personen, te weten één per deelnemende instelling en de plaatsvervangend projectleider. De kernprojectgroep zorgt voor de uitvoering van het project. Dat betekent:

- coördineren en uitvoeren van de activiteiten in de werkpakketten en bij de eigen instelling;
- verantwoording afleggen aan de projectleider;
- onderhouden van contacten met de adviesgroepen.

Vanaf 1 oktober 2012 is dr. Tamara Schilt-Mol aan het kernteam toegevoegd. Zij is op 1 oktober als associate lector bij de HAN begonnen en zal met name de onderzoekserelateerde activiteiten op zich nemen, terwijl Sabine van Eldik van de HAN zorgt voor de organisatorische activiteiten bij de HAN.

Deelprojectteams

Per instelling is een deelprojectteam samengesteld worden bestaande uit een instellingsprojectleider en een docent als junior onderzoeker. Taken en verantwoordelijkheden van de deelprojectteams:

- samenstelling ontwikkelteams
- uitzetten onderzoek binnen de eigen instelling
- dataverzameling

Adviesgroepen

Er is een adviesgroep ingesteld die het project van voortgangs- en inhoudelijke feedback voorziet. Deze adviesgroepen zijn onder te verdelen in:

1. een *inhoudelijke adviesgroep* die een bijdrage leveren in de producten die gebruikt worden bij dit onderzoek: (1) *Dr. Liesbeth Baartman*, werkzaam bij de HU, is gepromoveerd op onderzoek naar kwaliteit van toetsprogramma's. Voor dit doel heeft zij een zelfevaluatieprocedure voor opleidingen ontwikkeld, die ook in dit onderzoek zal worden ingezet als instrument voor professionalisering. Baartman heeft al vele opleidingen begeleid in de analyse van hun toetsbeleid en publiceert hierover regelmatig in (inter)nationale tijdschriften; en (2) *Dr. Gerard Straetmans* die als lector 'Assessment' is verbonden aan de Saxion Hogeschool. Binnen zijn lectoraat staat de bekwaamheid van opleiders in het HBO op het gebied van Onderwijskundig Meten centraal. Op dit gebied is allerlei onderzoek uitgevoerd waaruit blijkt dat docenten te weinig basiskennis hebben van het vakgebied en in de tweede plaats (mede) daardoor niet in staat blijken te zijn om deugdelijke beslissingen over hun studenten te nemen. Het lectoraat probeert hierin verandering te brengen door bewustwording van de docenten te vergroten van de problematiek; trainingen te verzorgen op het gebied van onderwijskundig meten; opleiders te toetsen op hun basiskennis van het vakgebied Onderwijskundig Meten. In het onderzoek levert Straetmans een belangrijke bijdrage door het beschikbaar stellen van de itembank 'Onderwijskundig meten';
2. een *adviesgroep vanuit de context van digitale toetsystemen*: (1) *Ir. Leen Vegter* (inhoudelijk deskundige van Stoas met betrekking tot het toetservicepakket Questionmark Perception; QMP); en (2) *Ing. Harry Molkenboer* (opleidingskundig adviseur, Teelen Kennismanagement/Testvision);

3. een *klankbordgroep* om de resultaten mee te bespreken: (1) *Dr. Jos Castelijns* (lector 'Eigentijds toetsen en beoordelen in het basisonderwijs', Hogeschool de Kempel); (2) *Dr. Cor Sluijter* (directeur Hoger Onderwijs CITO); en (3) *Prof. dr. Cees van der Vleuten* (wetenschappelijk directeur van de School of Health Professions Education, voorzitter van de vakgroep Onderwijsontwikkeling en Onderwijsonderzoek, Universiteit Maastricht);
4. voor de *externe validering* van het onderzoek zullen artikelen worden opgestuurd naar: (1) *Prof. dr. David Boud* (professor of Adult Education within Faculty of Education at the University of Technology Sydney); en (2) *Dr. Gavin Brown* (hoofd Psychologische studies aan de Hong Kong Institute of Education).

1.4 Projectperiode

Looptijd van het project is gepland van 1 maart 2011-28 februari 2014.

1.5 Begroting en subsidie

Omvang bedrag generaal: €165.808,-

Omvang subsidiebedrag: €119.778,-

2. Terugblik

In dit hoofdstuk wordt per werkpakket een evaluatie gegeven van de uitgevoerde activiteiten en wordt aangegeven wat de opbrengst is geweest afgezet tegen de afspraken die zijn gemaakt in het Controlling Document.

2.1 **Werkpakket 1 Projectmanagement**

Het projectmanagement werd geleid door Dominique Sluijsmans en Desirée Joosten-ten Brinke. De projectleider coördineerde de werkzaamheden, stemde af met kernprojectteamleden, de stuurgroep en indien nodig met de leden van adviesgroepen en legde verantwoording af aan het programmamanagement over de uitgevoerde werkzaamheden en budgetten.

De bijeenkomsten met het kernprojectteam waren niet standaard om de zes weken, maar vond plaats op het moment dat er beslissingen moesten worden genomen of als er een volgende stap moest worden gezet.

Ten aanzien van de samenstelling van de stuurgroep en het projectteam hebben zich verschillende wijzigingen voorgedaan:

- Door verandering van baan (van de HAN naar Zuyd Hogeschool) is het projectleiderschap op 1 april 2012 van Dominique overgegaan op Desirée. Het penvoerderschap is overgegaan van de HAN naar Fontys Hogescholen.
- Dominique Sluijsmans was deelprojectleider voor de HAN, deze rol is overgenomen dr. Tamara van Schilt-Mol van de HAN per 1/10/2012.
- Het voorzitterschap van de stuurgroep is na de start overgenomen door dr. Yvonne Visser van de HAN. Na het vertrek van Dominique Sluijsmans bij de HAN is dit voorzitterschap overgenomen naar drs. Ans Buys van Fontys Hogescholen.
- Het lidmaatschap van drs. Joost Ruland van de Nieuwste Pabo van de stuurgroep is overgenomen door dr. Paul Hennissen.
- Dr. Kitty Kwakman van Hogeschool Zuyd en ir. Silvester Draaijer van de VU waren in de planfase de kernprojectleden. Door verschuiving van taken (Kitty Kwakman werd lid College van Bestuur van Hogeschool Zuyd en Silvester Draaijer kreeg onderzoekstaken) is hun rol overgenomen door resp. dr. Paul Hennissen en drs. Herman Schalk. Toen Paul Hennissen lid werd van de stuurgroep heeft drs. Anneriet Florack deze rol voor de De Nieuwste Pabo op zich genomen. Drs. Willem Hoekstra heeft tijdelijk (in 2011) het deelprojectleiderschap van Herman overgenomen.
- Triest en onverwacht was het overlijden van Bert Imandt op 8 februari 2012 in de eerste fase van het project. Bert was een ervaren docent en zeker in dit project inspirerend voor het team van de Nieuwste Pabo bij het schrijven van de items. Zijn overlijden is van grote impact geweest op het team van de Nieuwste Pabo.

Tabel 1. Deliverables werkpakket 1

Geplande deliverables wp1	Geleverde deliverables wp1
1.1 een plan van aanpak per projectjaar uitgewerkt naar planning en resultaten;	Plannen van aanpak zijn gemaakt per werkpakket (ipv per jaar).
1.2 de organisatie van een kick-off bijeenkomst binnen twee maanden na de start van het project;	Kick-off meeting 15/6/2011 (bijlage 1)
1.3 bijeenkomsten van het kernprojectteam (de projectleider en de vier instellingsprojectleiders) 1x per zes weken en de verslaglegging hiervan;	Het kernprojectteam is regelmatig bij elkaar geweest, maar niet exact om de zes weken. Verslagen van de projectvergaderingen werden via mailberichten verstuurd.
1.4 bijeenkomsten met de adviesgroepen twee keer per jaar en de verslaglegging hiervan;	Harrie Molkenboer en Leen Vegter zijn geraadpleegd in de fase van het functioneel ontwerp van het instrument (8/11/11; Functioneel ontwerp BEBT) en Liesbeth Baartman bij de evaluatie van de leerdoelen (5/12/11).

	De leden van de adviesgroepen zijn verder uitgenodigd bij de plenaire bijeenkomsten.
1.5 voortgangsrapportages, zelfevaluatie voor Mid Term Review en eindrapportage conform voorwaarden SURF;	Alle kwartaalrapportages zijn opgeleverd, de Midterm review is positief beoordeeld en deze rapportage is de eindrapportage. Alle conform voorwaarden SURF.

Een afsluitende bijeenkomst met de stuurgroep zal plaatsvinden in juni 2014. Voorzitter van de stuurgroep, Ans Buys, is in februari met pensioen gegaan en stuurgroeplid namens de Hogeschool Arnhem en Nijmegen, Yvonne Visser, is tijdelijk afwezig tussen april en juni in verband met een verandering van baan. Beiden zijn beschikbaar in juni voor een afsluitende bijeenkomst waar ook met name de eventuele doorontwikkeling en beschikbaarheid van het instrument besproken zal worden. De kosten die voor deze bijeenkomst gemaakt worden komen niet meer ten laste van het project, maar zullen door het lectoraat Kwaliteit van toetsen en beoordelen van Fontys lerarenopleiding Tilburg opgevangen worden.

2.2 Werkpakket 2. Instrumentanalyse en eerste blauwdruk beoordelinginstrument

Het project is gestart met een literatuuronderzoek naar toetskennis – en kunde. Doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen van reeds bestaande instrumenten en overzichten van toetskennis en – kunde die lerarenopleiders zouden moeten beheersen. Daarnaast is een vragenlijstonderzoek uitgevoerd bij 13 (inter)nationale assessment experts om meer inzicht te krijgen in bestaande instrumenten.

Het literatuur- en vragenlijstonderzoek vormde de basis voor de conceptmap en de leerdoelen zoals die in het instrument zijn opgenomen. Vanuit de adviesgroep is feedback geleverd op de geformuleerde leerdoelen en zijn die op basis daarvan bijgesteld. De analyse van de literatuur en de interviews hebben geleid tot een vakpublicatie in Tijdschrift voor lerarenopleiders (zie wp6). Tevens is op basis van het literatuuronderzoek de blauwdruk van het zelfbeoordelingsinstrument gemaakt.

Tabel 2. Deliverables werkpakket 2

Geplande deliverables wp2	Geleverde deliverables wp2
2.1 Analyserapport over kennis en kunde over (digitale) toetsing	Rapportage met leerdoelen (bijlage 2)
2.2 Conceptmap toetskennis en -kunde	Zie conceptmap op de website (en bijlage 3).
2.3 Eerste blauwdruk voor het instrument	Zie powerpoint (bijlage 4)

2.3 Werkpakket 3. Ontwikkeling zelfbeoordelingsinstrument en onderzoeksinstrumenten voor effectonderzoek

Met het conceptueel kader zoals dat is gevisualiseerd in de conceptmap en de eerste blauwdruk van het ontwerp van het zelfbeoordelingsinstrument hebben participerende lerarenopleiders van de vier betrokken instituten items ontwikkeld. Het ontwikkelen van items bleek niet eenvoudig. Het ontwerpen van items liep in twee instellingen goed tot zeer goed (Zuyd en Fontys). Bij de HAN en de VU liep het proces wat moeizamer. Verklaringen hiervoor zijn dat er in deze instellingen niet sprake is van een duidelijke 'deelprojectgroep' die regelmatig bij elkaar komt en dat er minder ervaring is met het schrijven van items. Het totaal aantal items dat gepland was (125 per instituut) was te ambitieus. Het project kon gebruik maken van een itembank 'Onderwijskundig' van dr. Gerard Straetmans bestaande uit 70 items. De projectleiders hebben die itembank geanalyseerd en geschikte items overgenomen. De eerste versie items zijn daarna gescreend door betrokkenen van de andere instituten. Op basis daarvan zijn de items weer aangepast en is er feedback aan alle items toegevoegd.

Voor de bouw van het instrument is gekozen om te werken met Questionmark Perception (QMP). QMP wordt door alle vier de projectpartners gebruikt. Om de items te plaatsen in QMP en de toetsen te

hosten in de onderzoeksperiode (1 oktober 2012 – 1 maart 2014) is gekozen om samen te werken met de functioneel en technisch beheerder van de HAN.

Een tweede onderdeel van werkpakket 3 is het ontwikkelen van de onderzoeksinstrumenten die in werkpakket 4 nodig zijn, te weten casustoetsen en achtergrondvragenlijsten.

Bij het schrijven van het artikel bleken de leerdoelen nog steeds niet goed genoeg. Door de projectleiders is hier opnieuw naar gekeken en zijn ze bijgesteld.

Tabel 3. Deliverables werkpakket 3

Geplande deliverables wp3	Geleverde deliverables wp3
3.1 de opzet van de vier ontwerpbijskomsten;	Twee centrale bijskomsten hebben plaatsgevonden en de andere bijskomsten vonden per instituut plaats (zie bijlage 5a en 5b).
3.2 een definitieve blauwdruk van het zelfbeoordelingsinstrument;	Zie powerpoint (zie bijlage 4).
3.3 een rapportage over de kwaliteit van de itembank 'Onderwijskundig meten';	De itembank 'Onderwijskundig meten' is met de eigenaar Gerard Straetmans besproken op 16/2/2012. Van de aangeboden items zijn er in de definitieve versie 42 gebruikt.
3.4 een set aan items inclusief feedback die de toetskennis- en kunde meten;	- Terugbrengen van de leerdoelenlijst tot 31 leerdoelen (zie bijlage 6). - In totaal zijn 220 items opgenomen in het instrument.
3.5 ontwikkelingsgericht zelfbeoordelingsinstrument;	Zie www.bewustenbekwaamtoetsen.nl - Toetsen samenstellen (31 toetsen op basis van 31 concepten van de conceptmap) en 31 toetsen op basis van de leerdoelen door de projectleider
3.6 onderzoeksinstrumenten ten behoeve van de voor- en nameting in het effectonderzoek in fase 3.	- Het onderzoeksinstrumentarium bestaat uit instructie voor de onderzoekers (bijlage 7a), vier casustoetsen met bijlagen (bijlagen 7b, 7c, 7d en 7e), instructiematerialen voor de deelnemers (7f), een startpresentatie (7g), een evaluatievragenlijst (bijlage 7h) en een interviewvragenlijst (bijlage 7i)

2.4 Werkpakket 4. Effectonderzoek

Om het effect van het zelfbeoordelingsinstrument te meten is gebruik gemaakt van een non-equivalent pre-test post-test design. Aan het onderzoek nemen in de voor- en nameting alle lerarenopleiders van de vier betrokken opleidingen deel. De onderzoeksofzet die we bij het schrijven van het controlling document op het oog hadden was te complex. Daarin wilden we lerarenopleiders een ontwerpwerk laten uitvoeren om op basis daarvan na te gaan of de kennis, kunde en percepties zouden veranderen. Deze ontwerpwerk zou echter te ver afstaan van de inhoud van het instrument, dat vooral gericht is op de toetskennis van lerarenopleiders. In plaats van een ontwerpwerk is daarom gekozen voor casustoetsen. Deze casustoetsen bestaan uit kennis, inzicht en toepassingsvragen gerelateerd aan een casus op een van de vier lagen van de kwaliteitspiramide voor eigentijds toetsen en beoordelen. Het onderzoek heeft plaatsgevonden bij alle vier de deelnemende instellingen.

Tabel 4. Deliverables werkpakket 4

Geplande Deliverable	Gerealiseerde deliverables
4.1 Onderzoeksofzet	- Ontwerp gemaakt voor het onderzoek; deze bestaat uit een kennistoets, een casustoets zonder hulpmiddelen en daarna dezelfde casustoets met hulp van het

	zelfbeoordelingsinstrument. Er is geen sprake van een controlegroep. - Materialen gereed (bronnen)
4.2 Ruwe onderzoeksresultaten	Het onderzoek heeft plaatsgevonden op <ul style="list-style-type: none"> • 14 januari bij de VU, • 28 januari bij Zuyd Hogeschool, • 26 februari bij de HAN, • 25 en 26 februari bij FLOT Aanvullend zijn interviews uitgevoerd met een selectie van de deelnemers. De ruwe resultaten van het onderzoek zijn beschikbaar in QMP. Van alle interviews zijn verslagen beschikbaar (niet als bijlage toegevoegd in verband met vertrouwelijke gegevens)
4.3 Onderzoeksrapport	De onderzoeksresultaten zijn beschreven voor de direct betrokkenen in het project (docenten, adviesgroep, stuurgroep, SURF) en gepresenteerd bij de VELON conferentie (april 2014). Een concept onderzoeksrapportage staat in bijlage 8. De definitieve versie zal opgeleverd worden in juni 2014, na bespreking met de stuurgroep (zie opmerking bij werkpakket 1.

2.5 Werkpakket 5. Aanpassing instrumenten en ontsluiten materiaal

Op basis van het onderzoek heeft de projectgroep vastgesteld dat er een aantal aanpassingen moeten plaatsvinden aan het instrument. Daarna kan het instrument beschikbaar gesteld worden aan derden. Dit laatste heeft ook al gedurende het onderzoeksproject plaatsgevonden. Naast de 99 deelnemers aan het onderzoek, zijn er ruim 100 aanvragen geweest voor toegang tot het instrument. De aanpassingen die nog in werkpakket vijf uitgevoerd zijn, zijn:

- Synchroniseren van de conceptmap met de concepten in de leerdoelen. Bij elk concept is een korte beschrijving gemaakt van het concept. De opbouw van de conceptmap is iets aangepast.
- Kennistoets en subtoetsen: De items moesten verbeterd worden op basis van de uitgevoerde analyse; Toevoegen van feedback aan alle antwoordalternatieven indien dat nog niet het geval is op basis van een standaardformulering vastgesteld worden. Toevoegen van bronnen, indien dat nog niet gebeurd is.
- Leerdoelen en website (bv. zoekfunctie en handleiding). De website wordt omgebouwd van projectsite naar website voor de gebruiker van het instrument. Instructie/handleiding opnemen op de website. Op welke manier kan je dit gebruiken, afhankelijk van rollen. Alleen de leerdoelen die betrekking hebben op kennis presenteren.

Na uitvoering van het onderzoek zal het instrument bijgesteld worden beschikbaar gesteld worden via www.bewustebekwaamtoetsen.nl.

Tabel 5. Deliverables werkpakket 5

Geplande Deliverable	Gerealiseerde deliverables
5.1 Bijgesteld ontwikkelingsgericht zelfbeoordelingsinstrument	Zie www.bewustebekwaamtoetsen.nl
5.2 Handleidingen	De beschrijving op de website functioneert als handleiding.

2.6 Werkpakket 6. Disseminatie en kennisoverdracht

Voor kennisdisseminatie en overdracht zijn verschillende bronnen gebruikt. Door docenten te betrekken bij dit onderzoek waren zij direct op de hoogte van de opbrengst van dit project. Het ontwikkelen van het instrument en deelname aan het onderzoek waren professionaliseringsactiviteiten. Daarnaast is de kennis verspreid via presentaties op conferenties (VELON, SURF, ORD).

Elk kwartaal is er een nieuwsbrief verschenen. In totaal hebben ruim 300 personen zich aangemeld voor deze nieuwsbrief.

Het instrument en de resultaten van het onderzoek zijn te bekijken via de website www.bewustenedekwaamtoetsen.nl.

De opbrengst van samenwerking tussen de projecten is beperkt. Er is een bijdrage geleverd aan het project van Hogeschool Driestar in de vorm van een workshop en reviewsessie. Daarnaast is op de gezamenlijke programmadagen bijgedragen aan de gezamenlijke activiteiten.

Tabel 6. Deliverables werkpakket 6

Geplande deliverables wp6	Opgeleverde deliverables wp6
6.1 Website www.bewustenedekwaamtoetsen.nl	De website is beschikbaar op www.bewustenedekwaamtoetsen.nl
6.2 Interne presentaties	<ul style="list-style-type: none"> • Interne presentaties op 15-06-2011, 08-12-11, 20-09-2011, 01-06-12, 05-04-2013, 22-04-2013 • 10 Nieuwsbrieven (zie website)
6.3 Externe presentaties (SURF/VELON/ORD)	<p>Sluijsmans, D. M. A., & Joosten-ten Brinke, D. (2010, Novembre). <i>How can we define assessment quality: Exploring the quality pyramid of assessment</i>. Workshop presented at the Eapril conference, Lisbon, Portugal.</p> <p>Sluijsmans, D. M. A., & Joosten-ten Brinke, D. (2011, 14 maart). <i>Bewust en bekwaam toetsen en beoordelen. Zicht op de toetskennis- en kunde van lerarenopleiders</i>. Workshop gepresenteerd tijdens de Velon conferentie, Noordwijk.</p> <p>Joosten-ten Brinke, D., Sluijsmans, D. M. A., & Florack, A. (2011, 25 November). <i>How to improve teacher trainers' assessment knowledge and skills?</i> Workshop presented at the Eapril conference, Nijmegen, the Netherlands.</p> <p>Sluijsmans, D. M. A., Van Eldik, S., & Joosten-ten Brinke, D. (2012). <i>Bewust en bekwaam toetsen en beoordelen: Wat vinden lerarenopleiders belangrijk?</i> 7 februari 2012. Presentatie bij de conferentie voor lerarenopleiders. Antwerpen: Velov.</p> <p>Joosten-ten Brinke, D., Van Eldik, S., & Florack, A. (2013, 12 november). <i>Bewust en bekwaam toetsen: een instrument voor zelfbeoordeling en zelfstudie</i>. Presentatie bij de SURF Onderwijsdagen. Rotterdam: SURF.</p> <p>Joosten-ten Brinke, D., Sluijsmans, D. M. A., & Van Eldik, S. (2012). <i>Considered and competent assessment: A research on what teacher educators should know about assessment</i>. 4 april 2012. Presentatie bij de ATEE conferentie. Coimbra: ATEE.</p>

	Joosten-ten Brinke, D., Schalk, H., Sluijsmans, D., Florack, A., Van Schilt, T., & Van Eldik, S. (2014, 11 maart). <i>Bewust en bekwaam toetsen en beoordelen</i> . Presentatie op het VELON congres, Zwolle: VELON.
6.4 Wetenschappelijk artikel over effecten van het instrument op professionalisering (bewustzijn van percepties, kennis en kunde, veranderingsbereidheid, kwaliteit van toetsing) ;	Sluijsmans, D. M. A., van Eldik, S., Joosten-ten Brinke, D., & Jakobs, L. (2013). Bewust en bekwaam toetsen: Wat zouden lerarenopleiders moeten weten over toetsing? <i>Tijdschrift voor Lerarenopleiders</i> , 34(3), 27-42. Tweede artikel is in voorbereiding.
6.5 Samenwerking met projecten uit pijler 1, 2 en 3	Voor het project van Hogeschool Driestar is een workshop verzorgd en is materiaal gereviewed. Overige samenwerking gebeurde aan de hand van de gezamenlijke programmadagen.

2.7. Overige zaken

2.7.1 Kennisdisseminatie

De activiteiten die in dit project zijn uitgevoerd hebben geleid tot een beter inzicht in de benodigde kennis en kunde van (leraren)opleiders op het gebied van toetsen en beoordelen. Door de opzet van het project en de voortgang te presenteren op relevante professionele gremia en te communiceren via een nieuwsbrief is de opgedane kennis voor een bredere groep beschikbaar gesteld. Het project is op verschillende conferenties zichtbaar geweest. De opkomst was bij alle sessies groot. De nieuwsbrief heeft ook bijgedragen aan kennisdisseminatie. Op de nieuwsbrief komen regelmatig positieve reacties. In 2013 is in het Tijdschrift voor Lerarenopleiders een artikel opgenomen waarin de kennis over toetsen waarover lerarenopleiders zouden moeten beschikken gepresenteerd wordt. De opbrengst van de eerste fase van dit project (de leerdoelen) is hiermee onder een breed publiek van lerarenopleiders verspreid.

2.7.2 Effectmeting

In de derde fase van het project stond onderzoek naar de effecten van het zelfbeoordelings-instrument centraal. Het concept onderzoeksrapport is als bijlage 8 bijgevoegd.

2.7.3 Exploitatieplan/implementatieplan

Er een digitaal zelfbeoordelingsinstrument inclusief ontwikkelingsgerichte feedback voor lerarenopleiders beschikbaar waarmee zij kennis over toetsen in kaart kunnen brengen. Het instrument is beschikbaar via de website www.bewustenbekwaamtoetsen.nl. Via deze site zal het instrument ook voorlopig beschikbaar blijven. De items en toetsen die de basis vormen voor dit instrument staan op de server van Hogeschool Arnhem en Nijmegen en zijn opgeslagen in Questionmark Perception. Met de beheerder van Hogeschool Arnhem en Nijmegen is afgesproken dat dit voorlopig zo in stand kan blijven. In de stuurgroepvergadering van juni (zie opmerking bij werkpakket 1) zullen hier definitieve beslissingen over genomen worden.

Het gebruik van het instrument geeft de gebruiker formatief een beeld van zijn kennis. Het aantal items in de bank dekt echter niet alle concepten en is geen maximale dekking van de leerdoelen. Hierdoor is het instrument geen valide meting van de toetskennis van docenten, maar is het indicatief. Het geeft docenten een beeld van wat zij wel en niet beheersen, maar is zeker niet volledig.

3. Evaluatie en lessons learned

Dit onderzoeksproject is in maart 2011 gestart met het doel een onderzoek te verrichten naar de toetskennis van lerarenopleiders. Om dit doel te bereiken is een prototype van een zelfbeoordelingsinstrument ontwikkeld in samenwerking met een ontwerpteam bestaande uit opleiders van de vier betrokken instituten.

De basis voor dit project lag in een behoefte om lerarenopleiders meer bewust te maken van het belang van kwaliteit van toetsen en beoordelen. Deze behoefte bleek gedurende het project zeker aanwezig. Naast de direct bij het project betrokken lerarenopleiders hebben ruim 200 personen aangegeven dat ze op de hoogte willen blijven van de ontwikkelingen in dit project en hebben ongeveer 100 personen een persoonlijk account aangevraagd om het instrument uit te proberen.

Het zelfbeoordelingsinstrument bestaat uit verschillende korte toetsen waarmee opleiders hun eigen toetskennis in kaart kunnen brengen. Na het maken van een toets ontvangen zij feedback met een doorverwijzing naar aanvullende interessante bronnen. De kwaliteitspiramide van eigentijds toetsen en beoordelen (Joosten-ten Brinke, 2011) heeft als kader gefungeerd om de toetsitems te ontwikkelen.

Om tot een goede verdeling van items te komen, is zoals bij elke toets, een toetsmatrijs opgesteld op basis van leerdoelen. Deze leerdoelen zijn geformuleerd op basis van een literatuuronderzoek dat in 2013 is gepubliceerd in het VELON tijdschrift.

Het project is met 1 maand vertraging afgerond. De totstandkoming van het instrument was onderdeel van een onderzoeksproject. Het belangrijkste doel voor de projectleiders was om te onderzoeken of een digitaal zelfbeoordelingsinstrument bijdraagt aan het verhogen van de toetskennis, -kunde en percepties van lerarenopleiders. Het bleek al snel dat we wel uitspraken zouden kunnen doen over de toetskennis (op basis van de toetsen in het instrument) en de perceptie (op basis van de interviews), maar een verhoging van de toetskunde bleek erg lastig. Het advies dat de gebruikers van het instrument moesten geven laat zien welke kennis ze hebben over een specifiek onderwerp, maar niet hoe ze deze kennis in de praktijk daadwerkelijk zouden tonen.

Het onderzoek laat zien dat de kennis om een advies te geven aan collega's met behulp van het instrument toeneemt. Het instrument zelf wordt door de gebruikers beoordeeld als zinvol, bruikbaar, authentiek en geschikt als zelfbeoordelingsinstrument. Door het instrument te gebruiken, en dan met name door het gebruik van de conceptmap, geven de gebruikers aan dat ze een veel bredere kijk gekregen hebben op het domein van toetsen. Ze zijn zich meer bewust geworden van wat er allemaal komt kijken om toetskwaliteit te leveren.

Terugkijkend op de projectperiode zijn een aantal opvallende punten te benoemen:

- De ambitie bij de start van dit project was hoog. Om het onderzoek uit te voeren was het nodig om een zelfbeoordelingsinstrument te ontwikkelen. Het ontwikkelen van dit instrument was niet eenvoudig. Met name het ontwikkelen van de items was voor een aantal lerarenopleiders erg moeilijk. De items zoals deze nu in het instrument zijn opgenomen zijn tot stand komen in een iteratief proces, waarbij veel geconstrueerde items uiteindelijk niet zijn opgenomen omdat ze nog niet voldeden aan de eisen die aan goede items moeten worden gesteld. Het doel om dit project op te zetten als ontwerpgericht onderzoek, waarbij docenten betrokken worden in het gehele proces, en de aanname voorafgaand aan dit project dat docenten kennis en kunde op het gebied van toetsen ontberen bleek een lastige combinatie. Voor een aantal van de betrokken docenten was het erg confronterend om te realiseren dat het maken van goede toetsvragen zo moeizaam verliep, terwijl ze toch al jaren in het onderwijs werkzaam zijn en in dat kader toetsen maken.
- Het project heeft een zelfbeoordelingsinstrument opgeleverd waarmee docenten hun eigen kennis ten aanzien van een breed domein van toetsing kunnen meten. Het instrument is echter ontwikkeld als onderzoeksinstrument, om na te gaan of een dergelijk instrument zinvol zou kunnen zijn. Daarmee was het doel van dit project niet om een volledig valide instrument op te leveren, wat dan ook niet gebeurd is. Het instrument bevat toetsen gespreid over het hele domein, maar is niet volledig dekkend. Dit betekent dat een uitspraak over de kennis van docenten een indicatie is van deze kennis en dan ook uitsluitend formatief, als zelfbeoordeling gebruikt mag worden. De

uitslag biedt de gebruiker de mogelijkheid om te reflecteren op zijn kennis.

Gezien de behoefte in het onderwijs om de kennis van docenten tegen het licht te houden, bestaat het risico dat dit instrument op een verkeerde wijze ingezet wordt. Bij de introductietekst op de website hebben we daarom een waarschuwing opgenomen.

- Het onderzoek heeft aangetoond dat het zelfbeoordelingsinstrument een bijdrage kan leveren aan het verhogen van de toetskennis van de lerarenopleiders. Bij dit onderzoek is echter nog wel een aantal kanttekeningen te plaatsen. Het onderzoek geeft geen uitkomsten over de *kunde* van de lerarenopleiders. In de casustoets die gebruikt werd bij dit onderzoek werd gevraagd wat docenten zouden adviseren in een bepaalde situatie. Dit is een kennistoets en de antwoorden willen niet zeggen dat de docenten ook daadwerkelijk zo zouden handelen als dat ze hebben aangegeven. Ook is het niet transparant of de docenten bij de evaluatie van het instrument ook de casustoets geëvalueerd hebben. Dit zou de resultaten kunnen hebben beïnvloed. Het onderzoek is uitgevoerd bij lerarenopleiders. Een vertaling van de resultaten naar alle docenten lijkt voor de hand te liggen, maar is niet onderzocht. Dit is wel besproken tijdens een van de conferenties die tijdens de projectperiode bezocht zijn. Daarbij werd geconcludeerd dat zowel lerarenopleiders als docenten afhankelijk van hun rol in de organisatie hetzelfde moeten kennen en kunnen, maar dat lerarenopleiders nog meer nadrukkelijk moeten kunnen onderbouwen waarom ze bepaalde keuzes maken in hun toetsontwerp.
- De looptijd van het project was drie jaar en het aantal betrokkenen was vrij hoog. Dit zorgde ervoor dat de beschikbare tijd per persoon vrij laag was en over een langlopende periode werd uitgespreid. Hierdoor was dit project voor een groot aantal projectmedewerkers geen hoofdactiviteit en moest de voorkennis voor het uitvoeren van activiteiten telkens weer opnieuw worden geactiveerd. Tussen de bijeenkomsten van de deelprojectleiders zat telkens vrij veel tijd. Dit was niet efficiënt. Bij het opnieuw opzetten van dit project, zou het beter zijn om het in een periode van twee jaar af te ronden, zodat er sprake is van meer continuïteit bij de uitvoering.
- Het samenwerken met vier verschillende instellingen is door de projectmedewerkers als positief ervaren. Het was op deze manier mogelijk om van elkaar te leren. De samenstelling van de ontwerpteams was verschillend. Bij een instelling bestond het team uit docenten van de hogeschool en docenten uit het werkveld, bij een andere instelling waren dit docenten van verschillende opleidingen, bij de derde instelling was het team vrij klein en bij de derde hogeschool was het de hele kenniskring. De betrokkenheid en de opbrengst van de teams bij het project was hierdoor wel wisselend.
- In het project was voor het ontwikkelen van de website en het bouwen van het instrument geen ICT-deskundigheid ingepland. Een projectmedewerker had ervaring met QMP en het bouwen van de website en aangezien het om een onderzoeksproject ging en niet om een ontwikkelproject, leek die ervaring voldoende. Dit was voor een groot deel van het project ook het geval, totdat in de eindfase bleek dat de website gebouwd was in een programma dat niet meer door Windows werd ondersteund (Frontpage). De website is toen omgebouwd naar Dreamweaver, wat leidde tot een maand vertraging.
- De tijdsbesteding in dit project was op sommige momenten hoger dan begroot. Deze uren zijn opgevangen door het lectoraat Eigentijds toetsen en beoordelen van de Fontys lerarenopleiding in Tilburg. Met name de programmadagen en het bouwen van de website zijn deels in 'eigen tijd' uitgevoerd.
- Het instrument blijft na afronding van het project beschikbaar via www.bewustebekwaamtoetsen.nl. Met de verantwoordelijken per instelling wordt besproken of en door wie het instrument zal worden doorontwikkeld. Dit zal gebeuren in de stuurgroepvergadering in juni 2014.

In het projectplan was een aantal mogelijk risico's voorzien. Uit bovenstaand overzicht blijken de risico's met betrekking tot problemen in de analysefase voor de instrumentontwikkeling, de ontwikkeling van het instrument en de communicatie binnen de projectorganisatie niet te zijn opgetreden. De volgende risico's zijn tijdig opgevangen: organisatorische problemen om docenten bij elkaar te krijgen, professionaliseringstijd van de docenten en inzet en betrokkenheid van projectteamleden. Er heeft wel een overschrijding in tijd plaatsgevonden als gevolg van het ontbreken van een website-ontwikkelomgeving. Dit gebeurde in de allerlaatste fase van het project, waardoor het geen gevolgen heeft gehad voor de opbrengst van het project.

De feedback die we hebben ontvangen in het effectonderzoek dat begin 2013 plaatsvond, heeft erg geholpen in het verbeteren van het instrument. We zijn dan ook trots met de opbrengst die er nu aan het einde van het project ligt: een toegankelijke, gebruiksvriendelijke website waar opleiders naar eigen behoefte hun toetskennis onder de loep kunnen nemen.

4. Conclusies

In dit project is een onderzoek uitgevoerd naar het effect van een zelfbeoordelingsinstrument op de toetskennis van lerarenopleiders. Het project is uitgevoerd in vier fasen: (1) instrumentanalyse en opstellen eerste blauwdruk beoordelingsinstrument, (2) ontwikkeling van het beoordelingsinstrument, (3) onderzoek naar effecten van het instrument en (4) bijstelling en ontsluiten van materiaal.

In de eerste fase is in kaart gebracht over welke kennis en kunde lerarenopleiders moeten beschikken. Dit heeft geleid tot een overzicht van 32 leerdoelen (Sluijsmans, Van Eldik, Joosten-ten Brinke & Jacobs, 2012).

Op basis van de leerdoelenlijst is het instrument verder ontwikkeld. Hiervoor zijn items en toetsen ontwikkeld. Het ontwikkelen van de items in een ontwerpgericht onderzoek heeft een groot leereffect gehad voor de ontwerpers. Dit uitte zich soms in frustratie en soms in de drang om er extra veel van te leren. Uiteindelijk zijn er 72 toetsen samengesteld, gekoppeld aan de leerdoelen en aan de toetsconcepten, op basis van 220 items. Op voorhand is een programma van eisen voor dit instrument opgesteld op basis van Denis & Van Damme (2009) en Desimone (2009). Kenmerken die in het instrument geraliseerd zijn, zijn:

- Het instrument stimuleert een onderzoekende houding;
- Het instrument heeft een focus op leren;
- Het instrument levert feedback op voor de verdere kennisontwikkeling;
- Het instrument kan 'just-in-time' en in een groepscontext ingezet worden;
- Het instrument is digitaal beschikbaar;
- Het instrument is gebaseerd op vraagsturing.

Het onderzoek toonde aan dat de lerarenopleiders het een zinvol, bruikbaar, authentiek instrument vonden dat geschikt is voor zelfbeoordeling. Het instrument draagt bij aan de bewustwording over toetsing. De lerarenopleiders scoren hoger op een casustoets bij het gebruik van het instrument dan zonder het instrument. De kennis over toetsing van de lerarenopleiders in de onderzoeksgroep varieert zeer.

Het instrument werd gebruikt tijdens een onderzoeksbijeenkomst. Docenten geven aan dat ze deze manier van professionalisering waarderen. Na deze bijeenkomst gebruiken ze niet meer uit zichzelf het instrument. Het blijkt dat voor continuering van gebruik stimulering nodig is. De conceptmap en de casustoetsen worden daarentegen nog wel afzonderlijk gebruikt.

Op basis van het onderzoek is de website, de items en de conceptmap bijgesteld. Belangrijk is de constatering dat het instrument ontwikkeld is als onderzoeksinstrument. Het is daarom geen volledig doorontwikkeld product wat de resultaten kan hebben beïnvloed. Dit is ook een belangrijke constatering voor toekomstig gebruik. Het is mogelijk om het instrument uit te werken tot een volledig dekkend instrument, maar daarvoor is een grote set van items nodig.

Ook van buiten het onderzoeksproject is veel interesse getoond voor het instrument. Voor de nieuwsbrieven hebben zich meer dan 300 geïnteresseerden aangemeld.

5. Afsluitende financiële verantwoording

Projectbegroting		1-10-2013 - 15-04-2014						
Project: Bewust en bekwaam toetsen								
	Aangepaste Begroting	Kosten voorgaande periodes	Kosten huidige periode	Kosten t/m 15-04-14	resterend budget	prognose kosten rest project	prognose totale kosten	prognose over/onder uitputting
Materiële kosten								
w p1: projectmanagement	0	0	0	0	0	0	0	0
w p2: instrumentanalyse	0	0	0	0	0	0	0	0
w p3: ontw . instrument	0	0	0	0	0	0	0	0
w p4: onderzoek	0	0	0	0	0	0	0	0
w p5: aanpassing instrument	500	0	0	0	500	0	0	500
w p6: disseminatie	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal materiële kosten	500	0	0	0	500	0	0	500
Personele kosten								
w p1: projectmanagement	18.000	17.303	694	17.997	3	0	17.997	3
w p2: instrumentanalyse	22.163	22.163	0	22.163	0	0	22.163	0
w p3: ontw . instrument	33.960	33.960	0	33.960	0	0	33.960	0
w p4: onderzoek	38.978	33.766	5.213	38.979	-1	0	38.979	-1
w p5: aanpassing instrument	34.650	2.325	32.325	34.650	0	0	34.650	0
w p6: disseminatie	12.405	10.155	2.250	12.405	0	0	12.405	0
Totaal personele kosten	160.156	119.672	40.481	160.153	3	0	160.153	3
Overige kosten								
kosten derden w p2	555	555	0	555	0	0	555	0
kosten derden w p3	954	954	0	954	0	0	954	0
Bijeenkomsten (huur, catering)	1.470	602	397	999	471	0	999	471
Reiskosten	760	260	0	260	500	0	260	500
PR en communicatie tbv disseminatie	600	100	151	251	349	0	251	349
Onvoorzien	813	402	413	815	-2	0	815	-2
Totaal overige kosten	5.152	2.873	960	3.833	1.319	0	3.833	1.319
totaal mat	500	0	0	0	500	0	0	500
totaal pers	160.156	119.672	40.481	160.153	3	0	160.153	3
totaal overige	5.152	2.873	960	3.833	1.319	0	3.833	1.319
Totaal generaal	165.808	122.545	41.442	163.987	1.821	0	163.987	1.821

	Begroting	Kosten voorgaande periodes	Kosten huidige periode	Kosten totaal per 15- 04-2014	resterend budget
<i>maximale subsidiabele bedragen (*1)</i>					
7,5% van totaal generaal (A)	12.436	9.191	3.108	12.299	137
92,5 % van totaal generaal (B)	153.372	113.354	38.334	151.688	1.685
<i>maximaal op te vragen subsidiebedrag (*2)</i>					
100 % van A	12.436	9.191	3.108	12.299	137
70 % van B	107.361	79.348	26.833	106.181	1.179
Totaal subsidiebedrag	119.796	88.539	29.942	118.480	1.316
Matching	46.012	34.006	11.500	45.506	505

Opmerking. Het matchingspercentage bedraagt voor dit project 30%. Dit betekent dat Stichting SURF tot maximaal 70% van de gemaakte en betaalde kosten subsidieert tot het toegekende subsidiebedrag is bereikt. Uitzondering hierop vormen de kosten voor projectmanagement. Stichting SURF financiert 100% van de gemaakte en betaalde kosten voor projectleiderschap en financieel management van de penvoerende instelling tot maximaal 7,5 % van het totale projectbudget.

Standlijnenoverzicht 2011-2014

	2012												2013												2014				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	4	6	
Werkpakket 1																													
Projectmanagement																													
1.1 Plannen van aanpak		x													x														
1.2 Verslag kick-off bijeenkomst																x													
1.2 Verslagen kernprojectgroep		x		x		x		x		x		x	x		x		X		x		x		x		x		x		
1.3 Verslagen adviesgroepen						x						x						x										x	
1.4 Rapportages				x			x			x			x			x			x			x			x		x	x	X
Werkpakket 2																													
Instrumentanalyse en eerste blauwdruk																													
2.1 Analyserapport over kennis en kunde over (digitale) toetsing						X																							
2.2 Conceptmap toetskennis en -kunde						X																							
2.3 Eerste blauwdruk voor ontwikkelingsgerichte zelfbeoordelingsinstrument						X																							
Werkpakket 3. Ontw. instrument en opzet professionalisering																													
3.1 Beschrijving van de vier ontwerpbijsluitingen																													
3.2 Definitieve blauwdruk																													
3.3 Rapportage kwaliteit 'Onderwijskundig meten'			x	X																									
3.4 Items en feedback				x								X																	
3.5 Definitief zelfbeoordelings- instrument on toetskennis en -kunde in kaart te brengen							x						X																
Werkpakket 4. Onderzoek bewustwording																													
4.1 Opzetten en uitvoeren onderzoek															X														
4.2 Data-analyse																			X										
4.3 Schrijven onderzoeksrapport																		X		X									
Werkpakket 5. Aanpassing instrument en ontsluiten materiaal																													
5.1 Aanpassen instrument																													
5.2 Schrijven handleidingen																													
5.3 Ontsluiten materiaal																													
Werkpakket 6. Disseminatie en kennisoverdracht																													
6 Disseminatie en kennisoverdracht																													

x = planning; X = gerealiseerd; groen is wat goed loopt; oranje vertraging; lijn is einddatum project

Opgeleverde deliverables

Als bijlagen zijn bijgevoegd:

Bijlage 1. Presentatie kick-off meeting 15/6/2011

Bijlage 2. Rapportage met leerdoelen

Bijlage 3. Conceptmap

Bijlage 4. Blauwdruk voor het instrument

Bijlage 5a. Ontwerpbijeenkomst

Bijlage 5b. Reader bij ontwerpbijeenkomst

Bijlage 6. Definitieve lijst met leerdoelen

Bijlage 7a. Instructie voor de onderzoekers

Bijlage 7b, 7c, 7d, 7^e. Vier casustoetsen met bijlagen

Bijlage 7f. Instructiematerialen voor de deelnemers

Bijlage 7g. Startpresentatie onderzoek,

Bijlage 7h. Evaluatievragenlijst

Bijlage 7i. interviewvragenlijst

Bijlage 8. Concept onderzoeksrapport